

העתידין דר' דוד פסיג מדווח על העתיד

דוד פסיג, בעל תואר שלישי בחיזוי מאוני מינסוטה שבארה"ב מתמחה בחיזוי טכנולוגי. דר' פסיג הוא ראש המוקד לטכנולוגיה ותקשורת באוני בר אילן החוקר ומלמד עתידים טכנולוגיים שונים והשפעתם על החברה, הכלכלה וההון האנושי העתידי. דר' פסיג עוזר לארגונים לעתיד את תהליכי קבלת ההחלטות בעזרת טכניקות חיזוי.

<http://www.passig.com>

אורסט מגזין למנהלים מצליחים — טור # 12 יוני 2002

הכוח המניע של הכלכלה הישראלית העתידית

אם נשים לב לכוחות המניעים את הכלכלה הישראלית אפשר לחזות צמיחה כלכלית מבטיחה

טכניקת הכוח המניע

אחת מטכניקות החיזוי השמישות ביותר בשנים האחרונות מכונה "טכניקת הכוח המניע" בעזרתה ניתן לזהות מגמות עוד בטרם מרבית המומחים שמים לב אליהן. העיקרון המנחה את טכניקת החיזוי הזו קובע כי אם ברצונך לזהות את המגמות הנמצאות עדיין בעיבור, ואשר כלי המחקר שיש ברשותך אינם יכולים להתחיל למדוד, נסה לזהות את הדינמיקה שמתחת לשינוי. נסה לזהות את ההנחה הנסתרת הטמונה בכוחות שמניעים את השינוי. אל תנסה לזהות שינוי, כי אם את הכוח שמפעיל אותו. אם תצליח לזהותו ולנסחו בקצרה ובבהירות, האבחנה שתהיה בידך תוכל לשמש לך עוגן לזיהוי מגמות מרחיקות לכת שיש להן סימנים עמומים בלבד בהווה.

הבה, אם כן, ננסה הפעם לבחון כוח אחד המניע את הכלכלה הישראלית כדי לזהות בכלים מעט יותר מהימנים את עתידה הכלכלי של מדינת ישראל. ושוב, בניגוד לכל הערכה שאתם שומעים מכל עבר כיום, מגמות כלכליות חיוביות יוצאות דופן רוקמות עור וגידים והשלכותיהן יבואו לידי ביטוי בעוד כעשור.

ארבעת גלי הצריכה

בתחילת שנות התשעים, [Harry Dent](#) -- כלכלן ועתידין שהחל לצבור שם עולמי, ביקש לזהות את הכוח המניע של ההתפתחות והצמיחה הכלכלית בכדי לערוך תחזיות כלכליות ארוכות טווח. הוא ביקש לנסח את הדינמיקה שמניעה את הצמיחה מבלי להסתמך על מדדים אקונומטרים קצרי מועד. הוא הציע, מה שנחשב באותם ימים, תיאוריה מרחיקת לכת.

הוא טען כי הכוח המניע של הצמיחה הם גלי הצריכה שבמחזור חייו של אדם מערבי ממוצע. אף כי האבחנה הזו לא הייתה חדשה, הוא נתן לה מימד מיוחד. הוא טען כי כל אחד מאתנו עובר במחזור חייו 4 גלי צריכה:

1. גל הלידה 0-25 (אנו צורכים מעט מכספנו האישי),

2. גל היזמות 26-35 (ההוצאות קשורות ליזמות שתכניס בהמשך כמו חינוך גבוה וכדומה),
3. גל ההוצאות 36-46 (עיקר שנות הצריכה שלנו),
4. וגל הארגון 47-65 (שנות החיסכון).

Dent טוען כי גל הצריכה הגבוה ביותר במחזור חיינו הוא גל ההוצאות בו אנו קונים את המוצרים בעלי התוויות הגדולות (מכוניות גדולות, בתים גדולים, ועוד). לכן, הוא מסיק: אם ננתח את ההרכב הדמוגרפי של מדינה כלשהי ניתן יהיה לחזות מגמות צמיחה ארוכות טווח אף אם הן נוגדות את האקסטרפולציה של המדדים האקונומטרים העכשוויים.

גלי הצריכה של מדינת ישראל

בימים אלו בהם תחזיות שחורות על כלכלתה של מדינת ישראל עפות מכל עבר, הבה נבחן בעזרת המודל של Dent את פיזור של אוכלוסיית מדינת ישראל על פני גלי צריכה אלו. לעניות דעתי, מה שמגלים יכול להסביר לא מעט תופעות כלכליות המתרחשות לנגד עינינו וגם לשפוך אור שונה על מה שיכול לחכות לנו בעתיד. הנתונים המובאים כאן מעט ישנים. על אף תחנוני, הלשכה לסטטיסטיקה אינה יכולה לספק נתונים יותר עדכניים. עם זה סביר להניח שהנתונים של 2002 לא יהיו שונים באופן מהותי מאלו של שנת 2001.

בתחילת שנת 2001, אוכלוסיית מדינת ישראל מנתה 6,289.200 מליון נפש. נכון לאפריל 2002 היא מונה 6,508.400 (כ-200 אלף איש נוספים). יש להניח כי הפיזור שלהם על פני גלי הצריכה יתחלק באותו יחס כמו בשנת 2001.

- בתחילת 2001 מספר הנפשות בגל הגימלאות (+66-90) מונים 577,2 אלף נפשות
- מספר הנפשות בגל הארגון (47-65) 1,010.9
- מספר הנפשות בגל ההוצאות (36-46) שהם עיקר שנות הצריכה שלנו 827.1
- בגל היזמות (26-35) 887.5
- וההפתעה הגדולה היא כי בגל הלידה (0-25) נמנית כמחצית מאוכלוסיית מדינת ישראל 2,986.5 נפשות

השלכות בהווה

מאחר וקבוצת הגיל הקטנה ביותר באוכלוסייה נמצאת בגל ההוצאות – זו האמורה להניע את הכלכלה – זה יכול להסביר למשל מדוע הנדל"ן נמצא בקיפאון עמוק. פשוט אין מספיק אנשים הזקוקים לדירה גדולה ומשום כך השרשרת בסך הכל בקושי נעה. מבין קבוצות הצריכה, דווקא הקבוצה הנוטה יותר לחסוך (גל הארגון) היא זו הגדולה ביותר. זה מסביר מדוע סקטורים רבים בכלכלה מדווחים על האטה בפעילותם.

גם קבוצת היזמות קטנה מאוד. דבר היכול להסביר מדוע יש ירידה בהרשמה למכללות ולחינוך הגבוה בכלל. ייתכן שכאן גם טמונה הסיבה לכך שיש פחות יזמות עסקית.

השלכות עתידיות

כמחצית מאוכלוסיית מדינת ישראל נמצאת בגל הלידה -- בגילאי 0-25! זו המדינה המערבית היחידה המתאפיינת במבנה דמוגרפי כזה. מרבית המדינות המערביות מתאפיינות במבנה דמוגרפי הפוך בו קבוצות הגיל הגבוהות יותר הן הגדולות יותר. בגרמניה, למשל, תוך 20 שנה 40% מאוכלוסייתה תהיה בגיל 66 ומעלה. איטליה מתקרבת לזה כבר עתה.

למעלה משליש מאוכלוסיית המדינה – כשני מליון נפשות – נמנים על בני 6-18. קבוצת הגיל הזו היא גם הקבוצה המשכילה וכנראה עם רוח היזמות הגבוה ביותר בתולדותיה של המדינה. סביר להניח כי כאשר קבוצת הגיל הזו תתחיל להיכנס לגל ההוצאות (בסביבות שנת 2010) הם יניעו תהליכי צריכה וצמיחה שמדינת ישראל לא ידעה כמותם. לא לחינם יודעי דבר מתארים את מדינת ישראל כאוצר בלום למשקיעים לטווח רחוק.